

**ВИРОБНИЦТВО ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ
ТА ЕЛЕКТРОНІКИ, ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ,
ТЕКСТИЛЮ, ОДЯГУ, ВЗУТТЯ. НАДАННЯ ПОСЛУГ**

Пригадайте!

- **1.** *Які форми суспільної організації виробництва використовуються у виробництві транспортних засобів?*
- **2.** *Що таке інфраструктура? Яке її значення?*
- **3.** *Що таке міжнародний фінансовий центр?*
- **4.** *Які ресурси називають рекреаційними?*
- **5.** *Які чинники сприяють розвитку туризму?*

- У наш час швидкими темпами розвивається виробництво транспортних засобів.
- Автомобілебудування стало одним з найбільших за обсягами виробництв.
- Якщо в середині **XX** ст. у світі складали майже **4** млн автомобілів щорічно, наприкінці **XX** ст. – близько **50** млн, то у **2017** р. – понад **97,3** млн. Із цієї кількості **70 %** припадають на легкові автомобілі, решта — на вантажні, автобуси, тролейбуси, мотоцикли тощо.
- Гостра конкуренція на світовому ринку зумовлює високий рівень монополізації автомобілебудування.
- Найбільшими ТНК з виробництва та продажу автомобілів є **Toyota Motor** (Японія), **Volkswagen** (Німеччина), **Daimler** (Німеччина), **General Motors** (США), **Ford Motor** (США), **Honda Motor** (Японія), **SAIC Motor** (Китай), **Nissan Motor** (Японія), **BMW Group** (Німеччина).

Toyota Motor Corporation

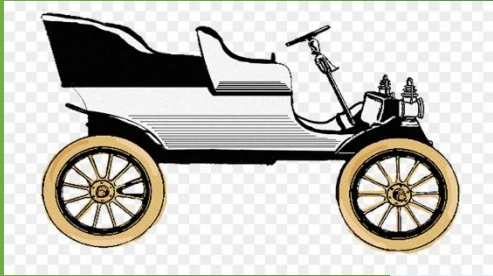

Daimler AG

Volkswagen

General Motors

上汽集团
SAIC MOTOR

RENAULT

BMW Group

- Найбільше автомобілів виробляють *Китай (29,8 % світового виробництва), США (11,5 %)* та *Японія (10,0 %)*.
- З країн Європи найбільш відоме автомобілебудування *Німеччини (6,2 %), Франції, Великої Британії, Чехії, Італії*.
- В останні десятиліття розвивається великовузлове складання автомобілів з імпортованих деталей у країнах, що розвиваються, з дешевою робочою силою: *Індії, Мексиці, Бразилії, Таїланді, Індонезії, Малайзії, Аргентині, Туреччині, Тунісі, на Філіппінах*, а також в інших розвинутих країнах, але з дешевшою робочою силою.
- Так, нині найшвидшими темпами набуло автомобілебудування в *Іспанії*.
- Виникли автоскладальні заводи у *Португалії, Греції*.
- Деякі з них, наприклад *Республіка Корея*, вже налагодили виробництво власних марок автомобілів і створюють філії своїх автопідприємств за кордоном

- *Авіаракетобудування* розвивається лише в небагатьох країнах світу.
- Його безперечними лідерами є *США, Франція та Китай*.
- Найбільші виробники літаків у світі – ТНК **Boeing** (США), **Airbus Group** (Нідерланди), **China South Industries Group** (Китай), **China North Industries Group** (Китай).
- *Суднобудування* втратило своє колишнє значення, але залишається важливим. Велика Британія, яка до Другої світової війни будувала понад половину морських суден світу, нині поступилася першістю *Китаю (38 % суден світу), Республіці Кореї (33 %)* та *Японії (близько 25 %)*.
- Помітними виробниками суден стали *Бразилія, Аргентина, Мексика, Сінгапур*, які складають кораблі з імпортованих деталей.
- У деяких країнах сформувалась певна спеціалізація суднобудування: Японія – судна для перевезення наливних і насипних вантажів, Франція – судна для скрапленого газу, Фінляндія – криголами та пасажирські судна, США – військові судна, Китай – монополіст зі складання малих і середніх танкерів.

BOEING

AIRBUS

- Роль залізничного машинобудування у другій половині ХХ ст. через розвиток парку автомобілів і літаків почала спадати. Так відбувалося, поки не проклали швидкісні залізниці.
- Нині найвідоміші виробники швидкісних локомотивів у Європі – *Німеччина* та *Франція*, в Азії – *Японія*, *Китай* та *Республіка Корея*.
Складіть схему глобального ланцюга доданої вартості у виробництві автомобілів. Наведіть приклади участі країн у міжнародній кооперації та ланцюгах доданої вартості у виробництві автомобілів.
- Надбанням другої половини **ХХ** ст. став бурхливий розвиток виробництва *електроніки*.
- Якщо в **80-х рр. ХХ** ст. найбільше електроніки виробляли *Японія*, *США*, *Німеччина* та *Франція*, то тепер їх потіснили *Республіка Корея*, *Сінгапур*, *Малайзія*, *Бразилія* та *Китай*.
- У цих країнах впроваджене повномасштабне виробництво персональних комп'ютерів, великих інтегральних схем, периферійних систем, обладнання для електронного проектування, засобів зв'язку, волоконної оптики тощо.
- Найбільшими виробниками продукції точного машинобудування в світі стали компанії **General Electric** (США), **Siemens** (Німеччина), **United Technologies** (США), **ABB** (Швейцарія), **GEC-Alsthom** (Франція, Великобританія).

Маглев

© picture-alliance/ZUMAPRESS.com

Трамваї

Хікарі

depositphotos

Insnage ID: 190808276 www.depositphotos.com

Поїзд метро

depositphotos

Сучасні транспортно-логістичні системи та інформаційно-комунікаційні мережі як інфраструктурний каркас глобальної економіки.

- Оптимальне переміщення матеріальних товарів або людей забезпечують сучасні транспортно-логістичні системи, а переміщення інформації та фінансів – інформаційно-комунікаційні мережі.
- Таким чином вони утворюють інфраструктурний каркас, необхідний для функціонування виробництва та забезпечення нормальних умов життєдіяльності людей.

- **Транспортно-логістична система (ТЛС)** – це організація доставки, тобто переміщення будь-яких предметів або речовин з однієї точки в іншу за оптимальним маршрутом з мінімальними витратами на максимально вигідних умовах.
- Шкодою для об'єкта доставки вважається негативний вплив як з боку зовнішніх чинників (умови перевезення), так і з боку чинника часу (якщо об'єкт не придатний для довготривалого зберігання).
- Найвищою формою організації перевезень, яка задовольняє вимоги споживачів, є інтегральні технології.
- Вони дають змогу використати переваги кожного виду транспорту та запропонувати споживачам обслуговування високого рівня якості й прийнятні ціни.
- Особливе значення у транспортній системі мають універсальні морські порти-велетні, аеропорти-хаби, залізничні та автомобільні вузли.
- Транспортно-логістична система передбачає функціонування *міжнародних транспортних коридорів* – магістральних транспортних комунікацій різних видів з відповідною інфраструктурою, що забезпечують міждержавні перевезення за напрямками їх найбільшої концентрації.

- Глобалізація ринків сировини та ринків збуту готової продукції визначає характер та обсяги вантажопотоків, що реалізуються за синхронізованої роботи різних видів транспорту.
- Це зорієнтовано на мінімізацію витрат, пов'язаних із транспортуванням і зберіганням продукції.
- Використання ТЛС дає змогу прискорити швидкість обігу товарів на **20 – 40 %**.
- У наш час відбувається інформатизація всіх сфер життя. *Інформаційно-комунікаційні мережі (ІКМ)* є невід'ємним інфраструктурним складником сучасного світу.
- ІКМ забезпечують інтеграцію інформаційних технологій з науковою та виробничим розвитком усіх сфер життя, широке залучення дистанційних робітників з інших країн, загальну доступність до джерел інформації, візуалізацію представленої інформації, сприяють інтелектуалізації праці.
- Значно посилюється роль комп'ютерних технологій, автоматизації, роботизації, виробничих систем із використанням штучного інтелекту навіть до повної заміни ними людини у виробництві.

Світовий ринок фінансів та інвестицій.

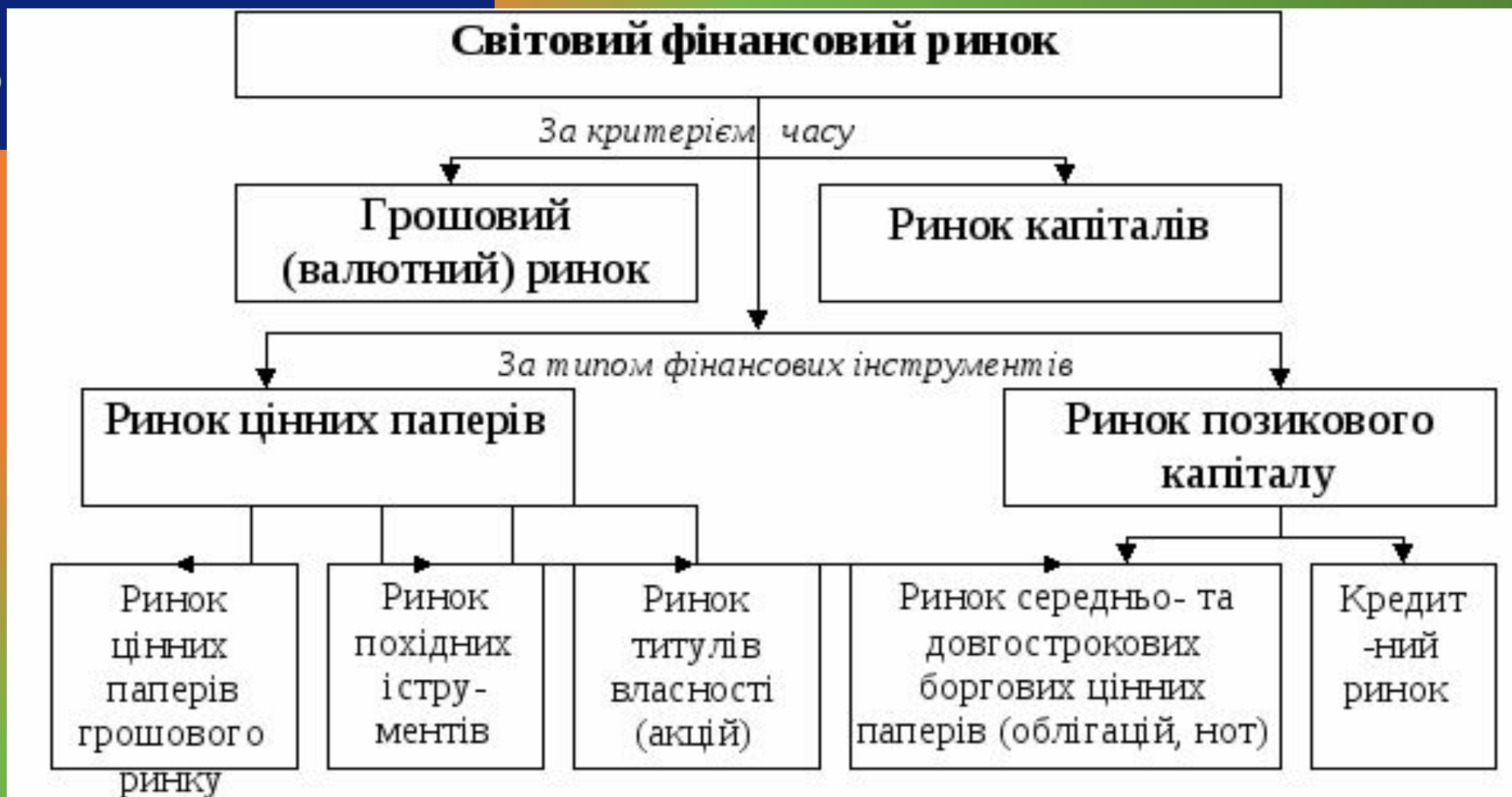
- Світовий фінансовий ринок виступає посередником між країнами з надлишком коштів і країнами з їх нестачею.
- Перші отримують можливість вкласти кошти та отримати прибуток, а другі – залучити необхідні кошти на вигідних умовах.
- Отже, *світовий ринок фінансів* – це система ринкових відносин, що забезпечує накопичення та перерозподіл міжнародних фінансових потоків.
- Він сприяє обміну грошово-кредитними ресурсами між країнами, регіонами та окремими суб'єктами бізнесу.
- Це глобальний механізм, що врівноважує світовий попит і пропозиції щодо капіталу.
- Упровадження інформаційних технологій у банківській та фінансовій сферах надало значного поштовху глобалізації ринків фінансів.
- Загальна структура світового фінансового ринку складається з кількох ринків.
- Залежно від термінів реалізації майнових прав розрізняють *валютний (грошовий) ринок*, на якому майнові права реалізуються протягом одного року, та *ринок капіталів*, на якому – протягом строку, що перевищує рік.

НОВАТОРИ У СФЕРІ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

2018
FINTECH100

Leading Global
Fintech Innovators

- *Міжнародні валютні ринки* – це міжнародна мережа офіційних центрів, де відбувається купівля-продаж іноземних валют.
  - Валютні ринки забезпечують своєчасність здійснення міжнародних платежів і розрахунків, страхування валютно-кредитних ризиків, диверсифікацію валютних резервів.
  - Міжнародні валютні ринки є глобальною телекомунікаційно-комп'ютерною мережею, що з'єднує банки та брокерські компанії різних країн.
  - Саме на цій основі відбувається швидкісна передача інформації про курси валют, попит і пропозицію, стан банків, новини в економіці та політиці, що забезпечує миттєві валютні трансакції.
- Основна частина міжнародних валютних операцій припадає на чотири міста – найбільші *міжнародні фінансові центри*: *Лондон, Нью-Йорк, Сінгапур і Токіо*.

- За типом фінансових інструментів виокремлюють *ринок цінних паперів (акцій)* та *ринок позикового капіталу (боргових зобов'язань: кредитів, облігацій)*.
Міжнародне кредитування забезпечує зростання світової торгівлі, підтримує прямі іноземні інвестиції ТНК, допомагає урядам отримати іноземну валюту для стабілізації економіки або рефінансування заборгованості.

Нью-Йоркська
фондова біржа

Лондонська фондова
біржа

Мідшор
Сингапур

Токійська фондова біржа

- Між країнами відбувається міжнародний рух капіталу, який приносить його власникам відповідний дохід.
- *Капіталом* вважають грошові та матеріальні кошти, що їх використовують у суспільному виробництві з метою одержання прибутку.
- Міжнародний рух капіталу як чинник виробництва набуває різних форм. Одна з них – *інвестиції* – експорт капіталу в підприємницькій формі, тобто кошти, що їх вкладено у виробництво.
- За метою вкладення капіталу інвестиції поділяють на прямі та портфельні.
- *Прямі інвестиції* здійснюють з метою придбання довгострокового економічного проекту в країні, що забезпечує контроль інвестора над об'єктом розміщення капіталу.
- *Портфельні інвестиції* – вкладення капіталу в іноземні цінні папери, що не дають інвестору права реального контролю над об'єктом інвестування.
- Таким чином, міжнародні інвестиції – це купівля-продаж цінних паперів і надання довгострокових кредитів.

- **Світовий ринок інвестицій (капіталів)** – це частина світового ринку фінансів, яка являє собою сферу наднаціонального переміщення довгострокового капіталу з метою одержання прибутку.
- Значне зростання обсягів міжнародних інвестицій стало характерною рисою нашого часу.
- Світовий ринок інвестицій функціонує за допомогою посередників на основі попиту та пропозиції через сукупність кредитно-фінансових установ, фондових бірж, міжнародних організацій, брокерсько-дилерських організацій, через які відбувається рух інвестиційного капіталу.

Туризм.

- У сучасному світі колосально зростає туристична сфера.
- Завдяки механізації та автоматизації виробництва підвищилася продуктивність праці, що, з одного боку задовольнило попит у продукції першої необхідності, а з іншого, вивільнило час для відпочинку людей.
- І нарешті, бурхливий розвиток нових видів транспорту уможливив достатньо швидке подолання відстаней.
- Усе це перетворило колишні поодинокі мандрівки для обмеженого кола людей на цілу індустрію туризму для широких верств населення, яка охоплює багато видів людської діяльності.
- Туристичні послуги в світі переживають період свого розквіту.
- За часткою вартості в сфері послуг вони поступаються лише фінансовим.
- Матеріальний зиск від туризму країн можна порівняти з прибутками від торгівлі нафтою або природним газом.
- Близько 70 % мандрівок здійснюється з метою розвагі відпочинку – це рекреаційний туризм.
- Також є оздоровчий, пізнавальний, діловий, науковий, спортивний, пригодницький, паломницький, «човниковий» та інші види туризму.

- Всесвітня туристична організація та ЮНЕСКО виокремлюють **5** рекреаційно-туристичних регіонів світу, які різняться за природними та історико-культурними особливостями: *Європа і Північна Америка, Азія і Тихоокеанський регіон, Арабський світ, Латинська Америка і Кариби, Африка.*
- Серед країн найбільшим потоком міжнародних туристів традиційно вирізняються *Франція, США та Іспанія.*

Пригадайте, якими рекреаційними ресурсами славиться кожний з рекреаційно-туристичних регіонів світу.

Які країни з кожного регіону та якими видами туризму найбільше приваблюють іноземних відвідувачів?

Формування «інформаційного суспільства».

- Фахівці поділяють історію людського суспільства на три основні стадії:
- аграрну, індустріальну та інформаційну (постіндустріальну).
- Вперше термін «інформаційне суспільство» був запропонований ще у **1969** р. в Японії.
- Тоді інформаційне суспільство визначалося як таке, де процес комп'ютеризації надасть людям доступ до надійних джерел інформації, позбавить їх рутинної роботи, забезпечить високий рівень автоматизації виробництва.
- При цьому зміниться й саме виробництво: у вартості його продукту збільшиться частка інновацій, дизайну та маркетингу, а рушійною силою розвитку суспільства стане виробництво інформаційного продукту, а не матеріального.

- Під *інформаційним (постіндустріальним) суспільством* треба розуміти такий його якісний стан, коли суспільство досягає свого найвищого політичного, економічного, науково-технічного та культурного розвитку.
- При цьому відбувається перехід від виробництва максимальної кількості машин і речей до розвитку сфери надання послуг.
- В інформаційному суспільстві стрімко зростає обсяг інформації, що впливає на всі аспекти як матеріального, так і духовного життя.
- Засоби масової інформації набувають важливої функції впливу на політичні процеси.
- Інформаційні технології є головним чинником щодо формування соціально-економічної основи суспільства.
- Центральною ознакою інформаційного суспільства є панівна роль науки, а основними елементами – університети, наукові інститути, науково-дослідні організації.

- Інформація перетворюється на об'єкт обміну. Інформація, привласнена певним суб'єктом, стає інтелектуальною власністю.
- За використання інтелектуальної власності можна отримувати кошти. В інформаційному суспільстві люди працюють залежно від знань та кваліфікації: фахівці (учені, інженери, економісти), техніки, службовці та робітники, які зайняті фізичною працею.
- На чолі інформаційного суспільства стоїть «нова інтелектуальна еліта», яка складається із обдарованих осіб з усіх соціальних верств.
- Вона стає переважаючою не лише на виробництві, а й у політиці, де її представники виступають як консультанти, експерти або технократи.

Поміркуйте, інформаційне суспільство – це майбутнє людства чи вже існуюча реалія?

Контроль і самоконтроль

- **1.** *Схарактеризуйте чинники участі національних економік у глобальних ланцюгах доданої вартості виробництва транспортних засобів та електроніки.*
- **2.** *Проаналізуйте просторову організацію виробництва фармацевтичної продукції у світі.*
- **3.** *Схарактеризуйте чинники міжнародної спеціалізації країн у виробництві текстилю, одягу та взуття.*
- **4.** *Яке значення в функціонуванні глобальної економіки мають сучасні ТЛС і ІКМ?*
- **5.** *Визначте роль світових ринків фінансів та інвестицій у глобальній економіці.*
- **6*** *Які ви бачите переваги та перестороги процесу формування інформаційного суспільства?*

ТЕМИ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА МІНІ-ПРОЕКТІВ

- **1.** Світовий ринок патентів: лідери та аутсайдери.
- 2.** Соціальні та економічні чинники розташування виробництва деяких технічних сільськогосподарських культур у світі й Україні.
- 3.** Трансконтинентальна виробнича кооперація у виробництві літаків корпорації «Боїнг» (США).
- 4.** Роль ТНК у розвитку машинобудівних виробництв в Україні.
- 5.** Участь України в ланцюгах доданої вартості у виробництві фармацевтичної продукції.

ПРАКТИЧНА РОБОТА № 8.

Позначення на контурній карті (знаками руху)
глобальних ланцюгів доданої вартості у виробництві алюмінію.